

ΕΙΔΙΚΟ ΑΡΘΡΟ SPECIAL ARTICLE

Η ασθένεια και η αναπηρία στην Καινή Διαθήκη και στο Κοράνιο

Υλοποιήθηκε έρευνα, με τη μέθοδο της ποιοτικής ανάλυσης περιεχομένου, σε αποδόσεις του κειμένου της Καινής Διαθήκης και σε μεταφράσεις του Κορανίου στη νεοελληνική γλώσσα, με σκοπό να διερευνηθεί πώς αντιμετωπίζονται τα άτομα με σοβαρές ασθένειες ή αναπηρίες. Από την εργασία προέκυψε ότι η διενέργεια ποικίλων θεραπειών που σχετίζονταν με την αντιμετώπιση σοβαρών και ανίατων ασθενειών, από τον Ιησού και τους αποστόλους, εκπέμπει θετικά μηνύματα, ειδικότερα για τα άτομα με αναπηρία. Επίσης, προέκυψε ότι στο κείμενο του Κορανίου εμφανίζεται πληθώρα αρνητικών χαρακτηρισμών και θέσεων για τα άτομα με αναπηρία, οι οποίες αντιβαίνουν στον συνήθη ηθικό ρόλο των θρησκειών. Τα υπό μελέτη κείμενα αποκλίνουν σημαντικά στον τρόπο προσέγγισης των ανθρώπων με αναπηρία, καθώς το κείμενο της Καινής Διαθήκης εμφανίζεται περισσότερο ευαίσθητο και φιλικό σε σχέση με το Κοράνιο, που τους αντιμετωπίζει με υποτιμητικό τρόπο.

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η θρησκεία αναδεικνύει τον βαθύτερο σκοπό και τη σημασία της ανθρώπινης ζωής,¹ ενώ, παράλληλα, προσπαθεί να προσφέρει πειστικές απαντήσεις σε σοβαρά προβλήματα του ανθρώπου. Στο πλαίσιο αυτό η ανθρώπινη ζωή αποτελεί προσφορά-δώρο του Θεού στον άνθρωπο, μολοντί ορισμένοι άνθρωποι αντιμετωπίζουν σημαντικά προβλήματα υγείας, τα οποία τους κατατάσσουν είτε στους βαριά ασθενείς, είτε στους ανθρώπους με κάποια μορφή αναπηρίας.

Μολοντί δεν υφίσταται ένας κοινά αποδεκτός ορισμός της έννοιας της αναπηρίας,² ένας επιτυχημένος ορισμός δόθηκε από τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών στη διακήρυξη του για τα δικαιώματα των αναπήρων το 1975, η οποία όρισε ως ανάπηρο κάθε άνθρωπο ο οποίος αδυνατεί να αναλάβει μόνος του το σύνολο ή μέρος των αναγκών του, σε ατομικό και κοινωνικό επίπεδο, εξ αιτίας μιας βλάβης, εκ γενετής ή μη, των φυσικών ή διανοητικών ικανοτήτων του.³ Κατά τεκμήριο, η ύπαρξη κάποιας μορφής αναπηρίας έχει ως αποτέλεσμα το άτομο να απολαμβάνει λιγότερες ευκαιρίες στην καθημερινή του ζωή,⁴ να δυσκολεύεται στην κοινωνική του ένταξη,^{5,6} να χρειάζονται ιδιαίτερη προστασία

τα δικαιώματά του⁷ και να απαιτείται μια ιδιαίτερη ηθική προσέγγισή του.⁸

Ως άτομα με αναπηρία-ειδικές ανάγκες θεωρούνται όσοι είναι τυφλοί ή αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα όρασης, κωφοί ή με σοβαρά προβλήματα ακοής, με κινητικές δυσκολίες, με νοητική υστέρηση, ψυχικά ασθενείς, επιληπτικοί, με τη νόσο του Hansen (λέπρα), φορείς μαθησιακών δυσκολιών κ.ά.⁹

Η παρούσα εργασία αποσκοπεί στη διερεύνηση, με τη μέθοδο της ποιοτικής ανάλυσης περιεχομένου, του ζητήματος της ασθένειας και της αναπηρίας στα κείμενα της Καινής Διαθήκης και του Κορανίου. Πιο αναλυτικά, η έρευνα επεδίωξε να απαντήσει σε δύο ερωτήματα: πρώτον, πώς προσεγγίζονται οι άνθρωποι με ασθένεια ή αναπηρία μέσα από τα κείμενα της Καινής Διαθήκης και του Κορανίου και δεύτερον, αν υφίστανται σημεία σύγκλισης και απόκλισης των εν λόγω κειμένων στα συγκεκριμένα ζητήματα και αν ναι, ποια είναι αυτά. Για τη διερεύνηση της Καινής Διαθήκης χρησιμοποιήθηκαν τέσσερις αποδόσεις της¹⁰⁻¹³ από τις πλέον επιτυχημένες στον ελλαδικό χώρο,¹⁴ ενώ για το κείμενο του Κορανίου χρησιμοποιήθηκαν οι μεταφράσεις^{15,16} που θεωρούνται οι καλύτερες στην ελληνική γλώσσα.¹⁷

ΑΡΧΕΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΙΑΤΡΙΚΗΣ 2020, 37(4):536-541
ARCHIVES OF HELLENIC MEDICINE 2020, 37(4):536-541

Γ. Καδιγιαννόπουλος,¹
Γ. Νικολάου,¹
Α. Γαλανόπουλος²

¹Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης
και Κοινωνικής Εργασίας,
Πανεπιστήμιο Πατρών, Ρίο, Πάτρα
²Αιματολογική Κλινική, Γενικό
Νοσοκομείο «Γ. Γεννηματάς», Αθήνα

Illness and disability in the New
Testament and the Koran

Abstract at the end of the article

Λέξεις ευρετηρίου

Αναπηρία
Ασθένεια
Καινή Διαθήκη
Κοράνιο

Υποβλήθηκε 4.1.2020
Εγκρίθηκε 14.1.2020

2. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΚΑΙ ΔΟΜΗ ΤΗΣ ΚΑΙΝΗΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ

Καινή Διαθήκη καλούνται τα βιβλία τα οποία αναφέρονται στη ζωή, στον θάνατο και στην Ανάσταση του Ιησού, καθώς και στην υλοποίηση των υποσχέσεων του Θεού και αποτελούν το γραπτό τεκμήριο της μεταδιδόμενης σε προφορικό λόγο χριστιανικής αλήθειας. Η Καινή Διαθήκη αποτελείται από 27 βιβλία. Συγκεκριμένα, από τα τέσσερα ευαγγέλια, του Μάρκου, του Ματθαίου, του Λουκά και του Ιωάννη, τις πράξεις των Αποστόλων, τις 14 επιστολές του Αποστόλου Παύλου, τις 7 καθολικές επιστολές και την Αποκάλυψη του Ιωάννη,¹⁴ τα οποία συνιστούν επιλογή της εκκλησίας και γι' αυτόν τον λόγο, προέβη στην αναγνώρισή τους ως γραπτή μαρτυρία για την τελική αποκάλυψη του Θεού.^{18,19}

Οι εκκλησιαστικοί συγγραφείς με τη λέξη «Ευαγγέλιο» τους πρώτους αιώνες εννοούσαν το λυτρωτικό μήνυμα της Καινής Διαθήκης ή ευρύτερα τα τέσσερα βιβλία-Ευαγγέλια.¹⁴ Τα τρία πρώτα ευαγγέλια καλούνται συνοπτικά και ομοιάζουν σημαντικά μεταξύ τους, παρέχοντας στον αναγνώστη μια συνολική εικόνα για τη διδασκαλία του Ιησού και τα γεγονότα τα οποία διαδραματίστηκαν.²⁰ Το κατά Μάρκο ευαγγέλιο αποτελεί το συντομότερο από τα τέσσερα ευαγγέλια ενώ πληθώρα επιστημονικών ερευνών έχουν καταστήσει σχεδόν απολύτως αποδεκτό ότι είναι προγενέστερο των υπολοίπων.^{14,21} Οι ευαγγελιστές Ματθαίος και Λουκάς κατά κύριο λόγο και δευτερευόντως ο Ιωάννης έλαβαν σοβαρά υπ' όψη τους το ευαγγέλιο του Μάρκου, το οποίο είχε αποκτήσει ιδιαίτερο κύρος εντός της εκκλησίας.²⁰

Το βιβλίο των Πράξεων των Αποστόλων αποτελεί ιστορικό έργο, το οποίο καλύπτει χρονικά μια περίοδο 30 ετών και είναι βασισμένο σε γραπτές και σε προφορικές μαρτυρίες. Το πρώτο μισό του βιβλίου των Πράξεων αναφέρεται στον Απόστολο Πέτρο και στη δράση του, ενώ το δεύτερο μισό στον Απόστολο Παύλο και στα ιεραποστολικά του ταξίδια.²⁰

Από τα 27 βιβλία της Καινής Διαθήκης τα 21 κατατάσσονται στις επιστολές. Καθολικές επιστολές καλούνται αυτές των οποίων το περιεχόμενο απευθύνεται σε έναν ευρύτερο κύκλο χριστιανών αναγνωστών. Οι εν λόγω επιστολές είναι επτά και κατά τους πρώτους αιώνες καλούνταν και κανονικές επιστολές. Συγκεκριμένα, είναι μία επιστολή του Αποστόλου Ιακώβου, δύο του Αποστόλου Πέτρου, τρεις του Αποστόλου Ιωάννου και μία του Ιούδα.²⁰ Ποιμαντικές καλούνται οι επιστολές του Αποστόλου Παύλου προς τον Τιμόθεο και τον Τίτο, ενώ καθολικές οι του Ιακώβου, του Πέτρου, Α', Β', του Ιωάννη Α', Β', Γ' και του Ιούδα.¹⁴ Τον χαρακτηρισμό «ποιμαντικές» έλαβαν μετά τον 18ο αιώνα, καθώς το περιεχόμενό τους είναι καθαρά ποιμαντικό και δεν συνδέεται με ζητήματα διοίκησης και πειθαρχίας στην

εκκλησία.²⁰ Οι επιστολές του Αποστόλου Παύλου οι οποίες απευθύνονται προς τους Εφείσιους, τους Φιλιππησίους, τους Κολοσσαείς και τον Φιλήμονα καλούνται επιστολές της αιχμαλωσίας ή επιστολές των δεσμών, καθώς όταν συγγράφηκαν ο Απόστολος Παύλος ήταν δέσμιος στη Ρώμη.^{14,20}

Πλήθος ανθρώπων, εκτός του εκκλησιαστικού χώρου, εκτιμούν ότι η Καινή Διαθήκη αποτελεί ένα θαυμάσιο ηθικό εγχειρίδιο, το περιεχόμενο του οποίου μπορεί να επηρεάσει και να μεταβάλλει τον τρόπο ζωής του ανθρώπου²⁰ και έχει ασκήσει καταλυτική επίδραση στη διαμόρφωση του ήθους και της σκέψης, ειδικότερα στον ευρωπαϊκό χώρο. Η Καινή Διαθήκη δεν αποτελεί απλά και μόνο ένα βιβλίο με ηθικό περιεχόμενο, αλλά είναι το ευαγγέλιο του Θεού στον κόσμο, δηλαδή το χαρμόσυνο μήνυμα για τη λύτρωση του ανθρώπου και την αγάπη του Θεού για τον άνθρωπο¹⁹ και δεν αποτελεί μυθολογική και κοσμολογική αφήγηση χωρίς ιστορική και πολιτιστική επίδραση, αλλά συνιστά έναν ζωντανό διάλογο Θεού και ανθρώπου.²² Η σωστή ερμηνεία της Καινής Διαθήκης σύμφωνα με την ορθόδοξη χριστιανική εκκλησία βρίσκεται διαρκώς σε αρμονία με τις ανάγκες που αναφύονται την κάθε εποχή, χωρίς αυτό να συνεπάγεται ότι έλκει το περιεχόμενό της από την κάθε εποχή. Επομένως, ο ερμηνευτής της δεν μπορεί να αδιαφορεί για τα προβλήματα της σύγχρονης εποχής, όπως η πείνα, η υποτίμηση της γυναίκας κ.ά.,¹⁴ αλλά οφείλει να τα προσεγγίζει με τη δέουσα προσοχή.

3. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΚΑΙ ΔΟΜΗ ΤΟΥ ΚΟΡΑΝΙΟΥ

Το Ισλάμ αποτελεί τη νεότερη από τις μονοθεϊστικές θρησκείες και έκανε την εμφάνισή του περίπου το 610 μ.Χ. στη Μέκκα.²³ Η λέξη «Ισλάμ» έχει την έννοια του «υποτάσσομαι», «αφοσιώνομαι», «αφήνω τον εαυτό μου απολύτως στο θέλημα του Θεού», γι' αυτό ως όρος ταυτίζεται με την απόλυτη υποταγή και αφοσίωση στο θέλημα του Θεού.²⁴

Ο ισλαμισμός επιτυγχάνει τη συνένωση θρησκείας και πολιτείας,²⁵ ενώ, παράλληλα, συνιστά μια αξιοσημείωτη περίπτωση πολιτιστικού και θρησκευτικού συστήματος.²⁶ Συγχρόνως, είναι μια πνευματική κίνηση, η οποία επιδιώκει τη σχέση του ανθρώπου με τον Θεό μέσω της πίστης, της υπακοής και της εξάπλωσης, καθώς και της υιοθέτησης πνευματικών αξιών. Επίσης, το Ισλάμ σε ορισμένες ιστορικές περιόδους προσπάθησε να ασκήσει επίδραση στην κοινωνική ζωή προσδίδοντας κατευθυντήριες γραμμές σε επίπεδο ιδιωτικής και δημόσιας ζωής, με συνέπεια αρκετοί άνθρωποι να θεωρούν ότι είναι άμεσα συνδεδεμένο με την πολιτική.²⁷

Το Ισλάμ αποτελεί μια θρησκεία, η οποία χαρακτηρίζεται από τη λιτότητα στη διδασκαλία, στα λατρευτικά έθιμα,

στην οργάνωση και στη δομή της, ενώ έχει δεχθεί πληθώρα επιρροών από την εβραϊκή και τη χριστιανική θρησκεία. Γεωγραφικά και πνευματικά κινείται πλησίον του ορθόδοξου χριστιανισμού, μολονότι ανάμεσά τους υφίστανται σοβαρές διαφορές.¹⁷ Στο Ισλάμ πραγματοποιείται χρήση συγκεκριμένου θρησκευτικού λεξιλογίου, το οποίο ομοιάζει με το αντίστοιχο των Εβραίων και των Χριστιανών πριν από την εμφάνιση του ισλαμισμού.²⁸

Ως προφήτες οι μουσουλμάνοι θεωρούν τους ανθρώπους τους οποίους ο Θεός αξιοποίησε-χρησιμοποίησε προκειμένου να απευθύνει κάλεσμα πίστης και μετάνοιας στους ανθρώπους, όπως οι Αδάμ, Ενώχ, Νώε, Ιώβ, Λωτ, Αβραάμ, Ισμαήλ, Ισαάκ, Ιακώβ, Ιωσήφ, Μωυσής, Ααρών, Δαβίδ, Σολομών, Ηλίας, Ιωάννης ο Βαπτιστής και ο Ιησούς ο Μεσσίας.^{29,30}

Ο ισλαμισμός είναι δομημένος σε πέντε άξονες. Ο πρώτος αφορά στην παραδοχή ότι δεν υπάρχει άλλος Θεός παρά μόνο ο Αλλάχ, ο δεύτερος υποστηρίζει ότι ο Μωάμεθ είναι ο απόστολος του Αλλάχ, ενώ ο τρίτος κάνει λόγο για την τακτικότητα της προσευχής και την αναγκαιότητα της ελεημοσύνης. Αντίστοιχα, ο τέταρτος άξονας αναφέρεται στην ιερή αποδημία στον οίκο του Αλλάχ και ο πέμπτος στην αναγκαιότητα της νηστείας κατά τον μήνα ραμαντάν.^{17,31}

Τις τελευταίες δεκαετίες έχουν αυξηθεί τα φαινόμενα που καταδεικνύουν ότι η ύπαρξη του Ισλάμ καθίσταται δυσχερής στον ευρωπαϊκό χώρο, καθώς οι μη μουσουλμάνοι Ευρωπαίοι αντιμετωπίζουν συνήθως το Ισλάμ με φοβικές τάσεις. Σε κάθε περίπτωση, ο ισλαμισμός θεωρείται ξένο σώμα για την Ευρώπη, καθώς διαφαίνεται ότι επιδοκιμάζει συμπεριφορές αλλότριες προς την ευρωπαϊκή κουλτούρα, όπως η έμφυλη βία, οι τάσεις μισογυνισμού κ.ά.³²

Το Κοράνιο αποτελεί το αρχαιότερο έργο της θεωρούμενης ως κλασικής μουσουλμανικής πεζογραφίας, ενώ υφίσταται μια διαρκής και εκτενής ιστορική, φιλολογική και κριτική έρευνά του, καθώς πολλοί μελετητές εκτιμούν ότι αποτελεί ένα ιδιαίτερα σύνθετο έργο.³³ Η σημασία της λέξης «Κοράνιο» στα Αραβικά είναι ανάγνωσμα^{15,34} και οι μουσουλμάνοι θεωρούν ότι αποτελεί αντίγραφο του βιβλίου του Θεού, η αποκάλυψη του οποίου πραγματοποιήθηκε στον προφήτη Μωάμεθ από τον αρχάγγελο Γαβριήλ. Το Κοράνιο περιέχει 114 κεφάλαια, τα οποία αναπτύσσονται σε περίπου 6.200 στίχους. Κάθε κεφάλαιο ονομάζεται σούρα και ο αριθμός των στίχων του ποικίλλει. Οι τίτλοι των κεφαλαίων προέρχονται από πρόσωπα, γεγονότα ή πράγματα, στα οποία γίνεται αναφορά στα κεφάλαια.¹⁵ Συνολικά, η ιστορία του ισλαμικού κόσμου αντικατοπτρίζεται στο Κοράνιο, το οποίο έχει αυστηρό πνεύμα, εστιάζει στη μοναδικότητα του Θεού, στην ευσπλαχνία του, στην υποταγή στον Θεό και στην απόκτηση καθαρής συνείδησης

για όσους επιθυμούν τη σωτηρία τους,^{35,36} και σε αυτό έχει καταγραφεί η τελική μαρτυρία του Θεού.³⁷

Εστιάζοντας στον ιδρυτή του Ισλάμ, τον Μωάμεθ, διαπιστώνεται ότι υπήρξε ιδιαίτερα θρησκευόμενη προσωπικότητα και ως πρόσωπο διαφαίνεται ότι έτρεφε ιδιαίτερο σεβασμό για τη Βίβλο, ενώ εκτιμάται ότι οι διδάσκαλοί του προέρχονταν από ποικίλες ιουδαϊκές και χριστιανικές παραφυάδες, οι οποίες στηρίζονταν κατά κύριο λόγο στις λαϊκές παραδόσεις και δευτερευόντως στα κανονικά βιβλία της Αγίας Γραφής.¹⁷ Τα αρχικά μηνύματα της διδασκαλίας του Μωάμεθ είχαν έντονη την ηθική και κοινωνική διάσταση και τάσσονταν εναντίον της κοινωνικής αδικίας²⁴ και υποστήριζαν την ύπαρξη ενός Θεού και τη ζωή μετά τον θάνατο, με αποτέλεσμα να προκαλέσουν αναταράξεις στο θρησκευτικό κατεστημένο της εποχής.^{17,34}

4. Η ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΗΣ ΑΣΘΕΝΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΝΑΠΗΡΙΑΣ ΣΤΗΝ ΚΑΙΝΗ ΔΙΑΘΗΚΗ

Από τη μελέτη της Βίβλου προκύπτει ότι η ασθένεια είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τη διάπραξη αμαρτιών και ενδέχεται να αποτελεί την κύρια αιτία της νόσου ενός ανθρώπου σύμφωνα με τους πνευματικούς νόμους.³⁸ Γι' αυτό πραγματοποιείται από τον Ιησού σχεδόν ταυτόσημη χρήση των εννοιών: ίαση, θεραπεία και σωτηρία.³⁹ Σε αυτό το πλαίσιο, μια από τις σημαντικότερες διαστάσεις του έργου το οποίο επιτέλεσε ο Ιησούς στην επίγεια ζωή του ήταν η θεραπεία ορισμένων ασθενών, μερικοί από τους οποίους είχαν ανίατες σωματικές και ψυχικές ασθένειες.⁴⁰

Πιο αναλυτικά, οφείλει να εστιάσει κάποιος στα ποικίλα περιστατικά θεραπείας τυφλών. Συγκεκριμένα, στο κείμενο της Καινής Διαθήκης καταγράφονται η θεραπεία του εκ γενετής τυφλού από τον Ιησού (Ιω. 9, 1–34), η θεραπεία των δύο τυφλών ή του ενός τυφλού στην Ιεριχώ (Μτ. 20, 29–34, Λκ. 18, 35–43), ενώ ιδιαίτερη μνεία πραγματοποιείται στη θεραπεία του τυφλού της Βηθσαϊδά και του τυφλού Βαρτιμαίου (Μκ. 8, 22–26, Μκ. 10, 46–52).

Επιπρόσθετα, χρήζουν ιδιαίτερης αναφοράς οι θεραπείες παράλυτων ανθρώπων. Ειδικότερα, αξίζει κάποιος να επικεντρωθεί στη θεραπεία του παράλυτου της Βηθεσδά (Ιω. 5, 1–18), ο οποίος περίμενε επί 38 έτη χωρίς κάποιος να τον βοηθήσει να εισέλθει στη δεξαμενή την κατάλληλη ώρα, καθώς και του παράλυτου Αινέα, ο οποίος εξ αιτίας της παραλυσίας του ήταν για 8 έτη κατάκοιτος (Πρ. 9, 32–35). Επίσης, καυτηριάζεται emphaticά η προσκόλληση των Φαρισαίων στους τύπους και όχι στην ουσία κατά τη θεραπεία του ανθρώπου με το παράλυτο χέρι (Μτ. 12, 9–13, Μκ. 3, 1–6, Λκ. 6, 6–11).

Ξεχωριστό ενδιαφέρον παρουσιάζει η θεραπεία της λέπρας, η οποία συνιστούσε μέχρι πριν από μερικές δε-

καετίες δυσεπίλυτο ιατρικό πρόβλημα, με αποτέλεσμα οι ασθενείς να διαβιούν στο κοινωνικό περιθώριο, ενώ σε θεολογικό επίπεδο επικρατούσε η αντίληψη ότι υφίσταντο μια μορφή τιμωρίας για τις αμαρτίες τους. Ο Ιησούς, σε αντίθεση με τους Ιουδαίους ραβίνους, οι οποίοι απέφευγαν κάθε επαφή με λεπρό υπακούοντας στις διατάξεις του νόμου περί καθαρότητας, ακούμπησε τον λεπρό για να τον θεραπεύσει από την ασθένειά του.²⁷ Η θεραπεία του λεπρού (Μτ. 8, 1–4, Μκ. 1, 40–45, Λκ. 5, 12–15), αλλά και των 10 λεπρών από τον Ιησού κατά τη διάρκεια της μετάβασής του στην Ιερουσαλήμ (Λκ. 17, 11–19) αποκαθιστά εκτός από τη σωματική και την κοινωνική τους υγεία, καθώς ανακτούν το δικαίωμα της επικοινωνίας με τους συνανθρώπους τους.

Συνιστά αδήριτη αναγκαιότητα η εστίαση στη θεραπεία ανθρώπων που έπασχαν από δαιμόνιο. Στο πλαίσιο της Καινής Διαθήκης επιδιώκεται οι συγκεκριμένες θεραπείες να ερμηνευτούν υπό το πρίσμα της συμπτωματολογίας της σύγχρονης Ψυχιατρικής, χωρίς όμως στο σύνολό τους να εντάσσονται σε αυτό.²⁷ Πιο αναλυτικά, η θεραπεία από τον Ιησού του παιδιού με το δαιμονικό πνεύμα που εμφάνιζε επιληπτικές κρίσεις (Μτ. 17, 14–18, Μκ. 9, 14–28, Λκ. 9, 37–43) είναι ιδιαίτερα σημαντική, καθώς το παιδί εκδηλώνει μια έντονη επιληπτική κρίση ενώπιον όλων, προτού ο Ιησούς οδηγηθεί στη θεραπεία του. Επιπρόσθετα, οι θεραπείες δαιμονισμένων και ειδικότερα του δαιμονισμένου της Καπερναούμ από τον Ιησού (Μκ. 1, 21–34, 39, 42, Λκ. 4, 18–19) αποτελούν ορισμένες ακόμη περιπτώσεις αποκατάστασης.

Αναμφισβήτητα, ο Ιησούς επιτέλεσε πληθώρα θεραπειών, εκτός από αυτές σε τυφλούς, παράλυτους, λεπρούς και δαιμονισμένους και σε ανθρώπους οι οποίοι έπασχαν από διάφορες ασθένειες και συχνά αντιμετώπιζαν σοβαρές αναπηρίες, όπως χλωλοί, κωφάλαλοι κ.ά. (Μτ. 9, 27, 34, 12, 22, 21, 14–17, Λκ. 11, 14, Πρ. 3, 1–10), που τους έθεταν στο κοινωνικό περιθώριο.

Καταληκτικά, η διενέργεια ποικίλων θαυμάτων που σχετίζονταν με την αντιμετώπιση ανίατων ασθενειών και αναπηριών από τον Ιησού και τους Αποστόλους φανερώνει την ύπαρξη ενσυναίσθησης έναντι των συγκεκριμένων ανθρώπων, ενώ, συγχρόνως, αναπτερώνει την ελπίδα όλων των ασθενών και για τη δική τους ίαση.

5. Η ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΗΣ ΑΣΘΕΝΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΝΑΠΗΡΙΑΣ ΣΤΟ ΚΟΡΑΝΙΟ

Οι άνθρωποι με σοβαρές ασθένειες και αναπηρίες αποτελούν διαχρονικά μια ευάλωτη κοινωνική ομάδα, η οποία προκαλεί το ερευνητικό ενδιαφέρον για τη διαπίστωση του

τρόπου προσέγγισής της μέσω του κειμένου του Κορανίου. Συγκεκριμένα, στο κορανικό κείμενο αναφέρεται ότι οι άπιστοι, δηλαδή το σύνολο των αλλόθρησκων, συμπεριφέρονται όπως οι κωφοί, οι άλαλοι, οι τυφλοί και οι ηλίθιοι (Ελ Μπάκαρα, 171). Αυτός ο ισχυρισμός υποβαθμίζει το σύνολο των εν λόγω ανθρώπων, οι οποίοι στη σύγχρονη εποχή χαρακτηρίζονται ως ανάπηροι.

Στο Κοράνιο, επίσης, αναφέρεται ότι ο Ιησούς με τη θέληση του Θεού θεράπευσε λεπρούς και εκ γενετής τυφλούς (Ελ Μάιντε, 110). Η αναφορά στη θεραπεία των λεπρών και των εκ γενετής τυφλών φανερώνει ενσυναίσθηση έναντι των ανθρώπων με σοβαρές ασθένειες και αναπηρίες και είναι ιδιαίτερα σημαντική, καθώς είναι η μοναδική στο κορανικό κείμενο.

Παράλληλα, από συγκεκριμένους κορανικούς στίχους καθίσταται σαφές με ποιο τρόπο γίνονται αντιληπτές ορισμένες κατηγορίες ανθρώπων με αναπηρία, όπως οι κωφοί και οι άνθρωποι με νοητική υστέρηση. Συγκεκριμένα, αναφέρεται ότι το χειρότερο ζώο για τον Θεό θεωρείται όποιος είναι κωφός ή χαζός και δεν κατανοεί τίποτα, ενώ τονίζεται ότι αν αυτοί οι άνθρωποι είχαν ορισμένα καλά στοιχεία, ο Θεός θα τους είχε δώσει την ικανότητα να ακούν (Ελ Ενφάλ, 22–23). Επιπρόσθετα, καταγράφεται ξεκάθαρα η απέχθεια έναντι των ανθρώπων με αναπηρία και καθίσταται σαφής η υποτίμησή τους. Ειδικότερα, υποστηρίζεται ότι ο εκ γενετής κωφάλαλος ή ο νοητικά καθυστερημένος δούλος είναι βάρος για τον αφέντη του, καθώς δεν μπορεί να του προσφέρει κάποια υπηρεσία (Ελ Ναχλ, 76).

Επίσης, προβληματισμό γεννά ο στίχος ο οποίος αναφέρει ότι η κατοικία των κωφών, των χαζών και των τυφλών την ημέρα της Ανάστασης θα είναι η κόλαση (Ελ Ισρά, 97). Ο συγκεκριμένος στίχος αναδεικνύει την πλήρη απουσία ενσυναίσθησης έναντι των ατόμων με αναπηρία, οι οποίοι δεν θα έχουν μια ευνοϊκότερη αντιμετώπιση ούτε μετά το πέρας της επίγειας ζωής τους. Αντίστοιχο προβληματισμό γεννά η αναφορά ότι δεν αποτελεί παράπτωμα για έναν άνθρωπο τυφλό, χλωλό ή άρρωστο να συμφάει μαζί σας στο τραπέζι (Ελ Νουρ, 61). Παράλληλα, απέχθεια έναντι των ατόμων με ειδικές ανάγκες, και ειδικότερα, των τυφλών, φανερώνουν οι στίχοι που περιγράφουν ότι ο Μωάμεθ σκυθρώπιασε και γύρισε την πλάτη στον τυφλό ο οποίος τον πλησίασε (Άμπεσε, 1–2).

Καταληκτικά, στο κείμενο του Κορανίου υφίσταται μόνο μία αναφορά σε θεραπεία ασθενών ή αναπήρων, ενώ εμφανίζεται πληθώρα αρνητικών και υποτιμητικών χαρακτηρισμών και θέσεων για τα άτομα με σοβαρές ασθένειες και αναπηρίες. Επίσης, οι αναφορές σε ασθενείς δεν είναι άμεσες αλλά έμμεσες και είναι συνδεδεμένες με την πίστη και τη διάπραξη αμαρτιών. Σε κάθε περίπτωση, ο αρνητικός

και υποτιμητικός τρόπος προσέγγισης των ανθρώπων με σοβαρές ασθένειες και αναπηρίες αντιπροσωπεύει τις αντιλήψεις εκείνης της εποχής. Αναμφίβολα, όμως, όσα αρνητικά προαναφέρθηκαν δεν συμβαδίζουν με την ανθρωπιστική διάσταση που οφείλει να έχει κάθε θρησκεία έναντι των ατόμων με σοβαρές ασθένειες ή αναπηρίες.

6. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Λαμβάνοντας υπ' όψη όσα αναλύθηκαν στις προηγούμενες ενότητες προκύπτουν ορισμένα συμπεράσματα αναφορικά με τον τρόπο προσέγγισης των ανθρώπων με σοβαρές ασθένειες και αναπηρίες στο κείμενο της Καινής Διαθήκης και του Κορανίου. Συγκεκριμένα, η διενέργεια ποικίλων θεραπειών που σχετίζονταν με την αντιμετώπιση σοβαρών και ανίατων ασθενειών, από τον Ιησού και τους Αποστόλους, εκπέμπει θετικά μηνύματα και ελπίδα, ειδικότερα για τα άτομα με αναπηρία. Αντίθετα, στο κείμενο του Κορανίου εμφανίζεται μία μόνο αναφορά σε θεραπεία ασθενών και αναπήρων, ενώ υφίσταται πληθώρα αρνητικών και υποτιμητικών χαρακτηρισμών και θέσεων για τα άτομα

με αναπηρία, οι οποίες αντιβαίνουν στον συνήθη ηθικό ρόλο των θρησκειών.

Τα υπό διερεύνηση κείμενα αποκλίνουν σημαντικά στον τρόπο προσέγγισης των ανθρώπων με αναπηρία, καθώς το κείμενο της Καινής Διαθήκης εμφανίζεται περισσότερο ευαίσθητο και φιλικό στον τρόπο προσέγγισης των ασθενών σε σχέση με αυτόν του Κορανίου, που τους αντιμετωπίζει χωρίς ευαισθησία και με υποτιμητικό τρόπο. Επίσης, οι αναφορές σε ασθενείς στο Κοράνιο δεν είναι άμεσες, όπως στην Καινή Διαθήκη, αλλά έμμεσες, ενώ και στα δύο κείμενα είναι συνδεδεμένες έως έναν βαθμό με τη διάπραξη αμαρτιών.

Καταληκτικά, η Καινή Διαθήκη και το Κοράνιο αποκλίνουν στον τρόπο που προσεγγίζουν τους ασθενείς και τους ανάπηρους, γεγονός το οποίο αποτυπώνεται ευκρινώς στο περιεχόμενό τους. Σε κάθε περίπτωση, είναι αναγκαία η εύρεση μιας κοινής συνισταμένης μεταξύ των δύο θρησκειών, ειδικότερα ως προς τα άτομα με αναπηρία, καθώς σε παγκόσμιο επίπεδο, αλλά κυρίως στον ευρωπαϊκό χώρο, καλούνται να συνυπάρξουν χριστιανικοί και μουσουλμανικοί πληθυσμοί.

ABSTRACT

Illness and disability in the New Testament and the Koran

G. KADIGIANNOPOULOS,¹ G. NIKOLAOU,¹ A. GALANOPOULOS²

¹Department of Education and Social Work, University of Patras, Rio, Patra,

²Department of Hematology, "G. Gennimatas" General Hospital, Athens, Greece

Archives of Hellenic Medicine 2020, 37(4):536–541

OBJECTIVE Investigation of how people with serious illnesses or disabilities are treated in the texts of the New Testament and the Koran. **METHOD** The study was carried out using the method of content analysis in renditions of the text of the New Testament and in translations of the Koran into Modern Greek. **RESULTS AND CONCLUSIONS** The analysis led to three conclusions. Firstly, the performance of various miracles related to the treatment of serious and incurable illnesses by Jesus and the apostles sends out positive messages, especially for people with special needs. Secondly, the text of the Koran displays a multitude of negative and degrading characterizations and views concerning people with special needs that conflict with the usual role of religions. Thirdly, the texts of the New Testament and the Koran diverge considerably with regard to their approach to disabled people, since the New Testament appears more sensitive and friendly towards them, whereas the Koran treats them quite disparagingly.

Key words: Disability, Illness, Koran, New Testament

Βιβλιογραφία

1. GROFF L. Religious diversity, interreligious dialogue, and alternative religious futures: Challenges for an interdependent world. *Journal of Futures Studies* 2008, 13:65–86
2. ΖΩΝΙΟΥ-ΣΙΔΕΡΗ Α. *Οι ανάπηροι και η εκπαίδευσή τους: Μια ψυχοπαιδαγωγική προσέγγιση της ένταξης*. Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα, 1998
3. UNITED NATIONS. Convention on the rights of persons with disabilities (CRPD). UN, Department of Economic and Social Affairs Disability, 2007
4. HODAPP RM. *Αναπτυξιακές θεωρίες και αναπηρία: Νοητική*

- καθυστέρηση, αισθητηριακές διαταραχές και κινητική αναπηρία. Εκδόσεις Μεταίχμιο, Αθήνα, 2005
5. GOSTIN LO. The Americans with disabilities act at 25: The highest expression of American values. *JAMA* 2015, 313:2231–2235
 6. HERZER KR. Moving from disability to possibility. *JAMA* 2016, 316:1767–1768
 7. ANONYMOUS. A human rights approach to mental health and people with disabilities. *Bull World Health Organ* 2018, 96:520–521
 8. McLACHLAN HV. What moral status should be accorded to those human beings who have profound intellectual disabilities? A reply to Curtis and Vehmas. *J Med Ethics* 2016, 42:550–551
 9. ΜΠΟΥΣΚΑΛΙΑ Λ. Άτομα με ειδικές ανάγκες και οι γονείς τους. Εκδόσεις Γλάρος, Αθήνα, 1993
 10. ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ Π, ΓΑΛΑΝΗΣ Γ, ΓΑΛΙΤΗΣ Γ, ΚΑΡΑΒΙΔΟΠΟΥΛΟΣ ΙΔ. *Η Καινή Διαθήκη*. Εκδόσεις Ελληνικής Βιβλικής Εταιρείας, Αθήνα, 2003
 11. ΒΕΛΛΑΣ Β, ΑΝΤΩΝΙΑΔΗΣ Ε, ΑΛΙΒΙΖΑΤΟΣ Α, ΚΟΝΙΔΑΡΗΣ Γ. *Η Καινή Διαθήκη*. Εκδόσεις Αποστολικής Διακονίας της Εκκλησίας της Ελλάδος, Αθήνα, 1990
 12. ΚΟΛΙΤΣΑΡΑΣ Ι. *Η ερμηνευτική απόδοσις των τεσσάρων αγίων Ευαγγελίων από την Καινή Διαθήκη*. Εκδόσεις Αδελφότητα Θεολόγων «Η Ζωή», Αθήνα, 2005
 13. ΤΡΕΜΠΕΛΑΣ Π. *Η Καινή Διαθήκη μετά συντόμου ερμηνείας*. Εκδόσεις Αδελφότης Θεολόγων «Ο Σωτήρ», Αθήνα, 2009
 14. ΚΑΡΑΒΙΔΟΠΟΥΛΟΣ ΙΔ. *Εισαγωγή στην Καινή Διαθήκη*. Εκδόσεις Ostrakon Publishing, Θεσσαλονίκη, 2016
 15. ΠΕΝΤΑΚΗΣ Π. *Το ιερό Κοράνι*. Εκδόσεις Κάκτος, Αθήνα, 2006
 16. ΜΠΙΛΑΛ ΧΤ. *Το ιερό Κοράνιο και μετάφραση των εννοιών του στην ελληνική γλώσσα*. Εκδόσεις Ίδρυμα Λάτση, Αθήνα, 2010
 17. ΓΙΑΝΝΟΥΛΑΤΟΣ Α. *Ισλάμ: Θρησκευολογική επισκόπηση*. Εκδόσεις Ακρίτας, Αθήνα, 2005
 18. VASSILIADIS P. Reading the Bible from the Orthodox perspective. *Ecumenical Rev* 1999, 51:25–30
 19. ΔΕΣΠΟΤΗΣ ΣΣ. *Ο κώδικας των Ευαγγελίων: Ερμηνεία και ερμηνευτική των συνοπτικών Ευαγγελίων*. Εκδόσεις Αθως-Σταμούλης, Αθήνα, 2009
 20. ΑΓΟΥΡΙΔΗΣ Σ. *Εισαγωγή εις την Καινήν Διαθήκην*. 3η έκδοσις. Εκδόσεις Γρηγόρης, Αθήνα, 1991
 21. ΚΑΡΑΒΙΔΟΠΟΥΛΟΣ Ι. *Το κατά Μάρκον Ευαγγέλιο*. Εκδόσεις Πουρναράς, Θεσσαλονίκη, 2005
 22. CLAPSIS E. The orthodox church in a pluralistic world. In: Clapsis E (ed) *Orthodoxy in conservation: Orthodox Ecumenical Engagements*. Holy Cross Press/WCC Publication, Massachusetts, 2000:1–224
 23. ΖΙΑΚΑΣ ΓΔ. Θρησκείες και πολιτισμοί της Μεσογείου. Χτες και σήμερα: Η πρόκληση των καιρών προς τις τρεις μονοθεϊστικές θρησκείες. Στο: Παχής Π, Ξυνογαλατάς Δ (Επιμ.) *Θρησκευολογικά μελετήματα: Ζώντας αρμονικά με ανθρώπους διαφορετικής πίστης*. Τόμος Α΄. Εκδόσεις Βάνιας, Θεσσαλονίκη, 2004:91–107
 24. ΖΙΑΚΑΣ ΓΔ. Ισλάμ και Χριστιανισμός: Διαφορές και προσεγγίσεις. Στο: Παχής Π, Ξυνογαλατάς Δ. (Επιμ.) *Θρησκευολογικά μελετήματα: Ζώντας αρμονικά με ανθρώπους διαφορετικής πίστης*. Τόμος Α΄. Εκδόσεις Βάνιας, Θεσσαλονίκη, 2004:133–165
 25. ΖΙΑΚΑ ΑΓ. *Διαθρησκειακοί διάλογοι: Η συνάντηση του χριστιανισμού με το ισλάμ. Τόμος Β΄*. Εκδόσεις Πουρναράς, Θεσσαλονίκη, 2010
 26. ΚΑΡΙΩΤΟΓΛΟΥ Α. Ισλαμική θεοκρατία: Η θρησκεία ως μόνη διαφοροποίηση μεταξύ των ατόμων. *Νέα Κοινωνιολογία. Κοινωνιολογική Επιθεώρηση της Νέας Ελλάδας* 1997, 23:19–23
 27. ΔΑΛΑΚΟΥΡΑ Κ. *Ισλάμ, φιλελευθερισμός και ανθρώπινα δικαιώματα: Επιπτώσεις στις διεθνείς σχέσεις*. Εκδόσεις Πατάκης, Αθήνα, 2008
 28. WOODBERRY DJ. To the Muslim I became a Muslim? *International Journal of Frontier Missiology* 2007, 24:23–28
 29. STEENBRINK K. Jonah: From a prophetic mission in reverse to inter-religious dialogue. *Int Rev Mission* 2002, 91:41–51
 30. BROWN R. Biblical Muslims: Insider movements: The conversation continues. *International Journal of Frontier Missions* 2007, 24:65–74
 31. ΚΑΡΙΩΤΟΓΛΟΥ Α. Σχεδιάγραμμα μιας θεολογικής προσέγγισης του Ισλάμ. *Νέα Κοινωνιολογία. Κοινωνιολογική Επιθεώρηση της Νέας Ελλάδας* 1997, 23:10–13
 32. ΓΕΡΟΣ Π. Επανεξετάζοντας τις έννοιες του «Ισλάμ» και της «Ευρώπης»: Θεωρητικά και μεθοδολογικά ζητήματα. *Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών* 2008, 127:45–72
 33. AMIR-MOEZZI MA. The silent Qur’an and the speaking Qur’an: History and scriptures through the study of some ancient texts. *Studia Islamica* 2013, 108:143–174
 34. BROWN JAC. *Muhammad: A very short introduction*. Oxford University Press, Oxford, 2011
 35. ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ ΑΔ. *Η γυναίκα στο Ισλάμ: Μύθος και πραγματικότητα*. Εκδόσεις Τέρτιος, Κατερίνη, 1994
 36. ΖΙΑΚΑ Α. Possibilities of cooperation and participation in the dialogue for peace and freedom between Christians and Muslims on the eve of the third millennium. Στο: Παχής Π, Ξυνογαλατάς Δ. (Επιμ.) *Θρησκευολογικά μελετήματα: Ζώντας αρμονικά με ανθρώπους διαφορετικής πίστης*. Τόμος Α΄. Εκδόσεις Βάνιας, Θεσσαλονίκη, 2004:193–215
 37. ESPOSITO JL, VOLL JO. *Islam and democracy*. Oxford University Press, Oxford & New York, 1996
 38. ΠΑΠΑΡΝΑΚΗΣ Α. Αμαρτία και ασθένεια στη βιβλική Θεολογία. Πρακτικά Ι΄ Πανελληνίου Λειτουργικού Συμποσίου Στελεχών Ιερών Μητροπόλεων με θέμα «Η υγεία και η ασθένεια στη λειτουργική ζωή της Εκκλησίας», Βόλος, 2008. Εκκλησία της Ελλάδος, Αθήνα, 2009:59–84
 39. ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ Π. *Θέματα βιβλικής Θεολογίας: Βοήθημα για το μάθημα της Θεολογίας της Καινής Διαθήκης*. Διαθέσιμο στο: <http://auth.academia.edu/PetrosVassiliadis>. e-book, Θεσσαλονίκη, 2012
 40. LARCHET JC. *Η θεραπευτική των πνευματικών νοσημάτων: Εισαγωγή στην ασκητική παράδοση της Ορθόδοξου Εκκλησίας*. Τόμος Α΄. Εκδόσεις Αποστολικής Διακονίας, Αθήνα, 2009
- Corresponding author:*
- A. Galanopoulos, Department of Hematology, “G. Gennimatas” General Hospital, 154, Mesogeion Ave., 115 27 Athens, Greece
e-mail: tgalanop@otenet.gr